

ΜΕΛΕΤΕΣ – ΔΟΚΙΜΙΑ – ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

Niall Ferguson | Η πλατεία και ο πύργος. Δίκτυα, ιεραρχίες και η πάλη για παγκόσμια ισχύ

Μετάφραση: Χρήστος Γεμελιάρης, επιμέλεια: Κώστας Λιβιεράτος

Σειρά: ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ | α' έκδοση **Φεβρουάριος 2021**

Η ιστορία κατά το μεγαλύτερο μέρος της είναι ιεραρχική: έχει να κάνει με αυτοκράτορες, προέδρους, πρωθυπουργούς και στρατάρχες· με κράτη, στρατούς και εταιρείες· με εντολές από ψηλά. Ακόμη και η ιστορία «από τα κάτω» αφορά συνήθως συνδικάτα και εργατικά κόμματα. Μήπως όμως αυτό συμβαίνει επειδή οι ιεραρχικοί θεσμοί δημιουργούν τα αρχεία στα οποία στηρίζονται οι ιστορικοί; Μήπως χάνουμε έτσι απ' τα μάτια μας τα άτυπα, πολύ λιγότερο μελετημένα κοινωνικά δίκτυα που είναι οι αληθινές πηγές εξουσίας και δυνάμεις αλλαγής;

Ο 21ος αιώνας χαιρετίστηκε ως η Εποχή των Δικτύων. Ωστόσο, όπως υποστηρίζει εδώ ο Νάιιαλ Φέργκιουσον, τα δίκτυα ήταν πάντα ανάμεσά μας, από τη δομή του εγκεφάλου ως την τροφική αλυσίδα, από το οικογενειακό δέντρο μέχρι τον ελευθεροτεκτονισμό. Σε ολόκληρη την ιστορία, ιεραρχίες εγκατεστημένες σε ψηλούς πύργους ισχυρίζονταν πως κυβερνούν, συχνά όμως η πραγματική εξουσία βρισκόταν πιο κάτω, στην πλατεία της πόλης. Διότι τα δίκτυα έχουν την τάση να καινοτομούν. Και μέσα από τα δίκτυα διασπείρονται επαναστατικές ιδέες. Το ότι οι συνωμοσιολόγοι αρέσκονται να φαντασιώνουν γύρω από τέτοια δίκτυα δεν σημαίνει πως δεν υπάρχουν.

Από τις λατρείες της αρχαίας Ρώμης μέχρι τις δυναστείες της Αναγέννησης, από τους πατέρες του έθνους μέχρι το Φέισμπακ, το βιβλίο εξιστορεί την άνοδο, την πτώση και πάλι την άνοδο των δικτύων, δείχνοντας πως η θεωρία των δικτύων –έννοιες όπως συσταδοποίηση, βαθμοί διαχωρισμού, ασθενείς δεσμοί και μεταβατικές φάσεις– αλλάζει τον τρόπο που κατανοούμε το παρελθόν και το παρόν.

Αν *Η εξέλιξη του χρήματος* έθεσε τη Γουόλ Στριτ σε ιστορική προοπτική, *Η πλατεία και ο πύργος* κάνει το ίδιο για τη Σίλικον Βάλεϊ. Προβλέπει δε σε μια τολμηρή πρόβλεψη για τις ιεραρχίες που θα αντέξουν αυτό το νέο κύμα δικτυακής ανατροπής – κι εκείνες που θα πέσουν.

Έγραψαν για το βιβλίο:

«Μια ελκυστική, προκλητική ιστορία των δικτύων (και των σχέσεών τους με τις ιεραρχίες) από τους αρχαίους χρόνους μέχρι την εφεύρεση του τύπου και μέχρι την πανταχού παρουσία του προσωπικού υπολογιστή. Σε μια κλίμακα κι ένα εύρος που κόβουν την ανάσα, *Η πλατεία και ο πύργος* εφαρμόζει διαγνώσεις της θεωρίας των δικτύων σε θέματα όπως η αποικία των Πορτογάλων στο Μακάου, η “κατάκτηση” των Ίνκας, η Μεταρρύθμιση, ο Διαφωτισμός, η Αμερικανική Επανάσταση, η Βιομηχανική Επανάσταση, ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος, η σταλινική τρομοκρατία, ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, η πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Μεγάλη Ύφεση του 2008-2009.» - *PITTSBURGH POST-GAZETTE*

«Έχει το χάρισμα να κάνει τα προ πολλού περασμένα γεγονότα τόσο γλαφυρά και χειροπιαστά όσο οι βραδινές ειδήσεις ... Είτε περιγράφει το απροσδόκητα αναποτελεσματικό δίκτυο των μυστηρίων Ιλλουμινάντι του 18ου αιώνα, που συνεχίζουν να απασχολούν αλλοπρόσαλλους συνωμοσιολόγους, είτε το εντυπωσιακά αποτελεσματικό δίκτυο κατασκόπων που δούλευαν για τους Σοβιετικούς στο Πανεπιστήμιο του Καίμπριτζ, ο Φέργκιουσον καταφέρνει να αφηγηθεί μια καλή ιστορία αλλά και να αναδείξει τις συγκεκριμένες ιδιότητες που κινούν πετυχημένα δίκτυα.» - *THE NEW YORK TIMES*

«Μας θυμίζει ότι το κοινωνικό δίκτυο δεν ξεπήδησε ολοκληρωμένο από το μυαλό του Μαρκ Ζάκερμπεργκ· είναι μάλλον μια διαρκής δύναμη στα ανθρώπινα πράγματα, που προσφέρει έναν καινούργιο φακό για να δούμε το παρελθόν και το ανησυχητικό παρόν.» - *SAN FRANCISCO CHRONICLE*

«Η ευφυΐα και το μπρίο του Φέργκιουσον θα κάνουν αυτή την αριστοτεχνική επανεξέταση της ιστορίας να έχει απήχηση για πολλά χρόνια.» - *GUARDIAN*

«Τα σύντομα κεφάλαιά του είναι διαυγή στιγμιότυπα μιας παγκόσμιας ιστορίας Πύργων και Πλατειών, γεμάτα γνώσεις που ξετυλίγονται με χάρη ... Μπορείτε να καταπίνετε ένα κεφάλαιο το βράδυ πριν τον ύπνο και τα όνειρά σας θα πλημμυρίζουν με σκηνές από *Το κόκκινο και το μαύρο* του Σταντάλ, τον Ναπολέοντα ή τον Κίσιντζερ. Σε τετρακόσιες τόσες σελίδες θα έχετε ανεφοδιάσει το μυαλό σας. Κάντε το.» - *THE WALL STREET JOURNAL*

«Φωτίζει λαμπρά τον μεγάλο αγώνα εξουσίας μεταξύ δικτύων και ιεραρχιών που μαινεται στον κόσμο σήμερα. Ως μηχανικός λογισμικού βουτηγμένος στη θεωρία και την πρακτική των δικτύων, εντυπωσιάστηκα βαθύτατα από τις διαγνώσεις του βιβλίου. Η Σίλικον Βάλεϊ χρειαζόταν ένα μάθημα ιστορίας και ο Φέργκιουσον το έδωσε.» - Eric Schmidt, Εκτελεστικός Πρόεδρος της Alphabet, μητρικής εταιρείας της Google

Αγγέλα Γιώτη | Μεταπολεμικές δοκιμές πολιτικού λυρισμού. Συνομιλίες με τον Κάλβο.

Παλαμάς – Καρυωτάκης, Σικελιανός – Σεφέρης, Ρίτσος – Λεοντάρης

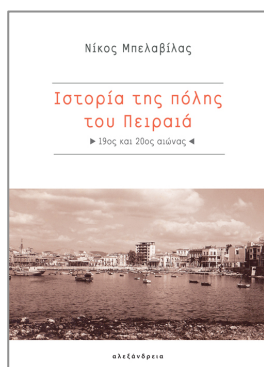
Σειρά: ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ - λογοτεχνία | α' έκδοση **Φεβρουάριος 2021**

Μεταπολεμική ποίηση, πολιτική ποίηση και δημιουργική πρόσληψη της καλβικής ποίησης είναι οι τρεις άξονες που εννοχρησιμεύουν τα περιεχόμενα αυτού του βιβλίου. Επαναπροσεγγίζοντας τον Κάλβο και τοποθετώντας τον στο ιστορικό του περιβάλλον, την Ευρώπη του 19ου αιώνα, η συγγραφέας τον εντάσσει στους «ήρωες» αυτού του βιβλίου, με τη συμφωνία να μείνει ένας «βουβός συνομιλητής» των έξι μεγάλων ποιητών. Ακολουθώντας μια «γενετική» προσέγγιση της μεταπολεμικής πολιτικής ποίησης – διαφορετική αλλά και συμπληρωματική προς την παραδοσιακή, που οργανώνει την περιοχή αυτή ως ειδολογική κατηγορία– ενδιαφέρεται περισσότερο για τη σκιαγράφηση των συνθηκών μέσα στις οποίες διαμορφώθηκε η εν λόγω ποίηση και τη μελέτη των διαδοχικών σταδίων που πέρασε μέχρι να συγκροτηθεί ως ιδιαίτερη κατηγορία. Έτσι δεν μελετά

μεταπολεμικούς ποιητές, αλλά ποιήματα που επιτρέπουν να παρακολουθήσουμε τη διαχείριση του τέλους ενός πολέμου, έως ότου χτιστεί, εν προόδω, ο μεταπολεμικός ποιητικός χαρακτήρας.

Στις σελίδες αυτού του βιβλίου ο Καρυωτάκης συστήνεται ως πρόγονος της μεταπολεμικής ποίησης και ο Σεφέρης ως ιδρυτής της. Η συμβολή τους σε μια τέτοια ποιητική κατηγορία έχει μείνει σε μεγάλο βαθμό αδιερεύνητη, καθώς κανείς από τους δύο δεν ανήκει βιολογικά στις λίστες με τους ποιητές της πρώτης και της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς. Ο εξαρχής αρνητικός χαρακτήρας της μεταπολεμικής ποίησης παρουσιάζει ολοένα και μεγαλύτερη πολυσημία στην τελευταία φάση που παρακολουθεί το βιβλίο, φαινόμενο που σχετίζεται με την υποχώρηση του αριστερού οράματος. Κι αν ο Ρίτσος αποτελεί μοιραία μέρος μιας τέτοιας διερεύνησης, στο κέντρο της, υπό το φως θεωρητικών στοχασμών όπως του Τέοντορ Αντόρνο, δεν θα μπορούσε να βρεθεί άλλος από τον πιο εμβληματικό εκφραστή της αμφιβολίας, τον αιρετικό Βύρωνα Λεοντάρη.

Νίκος Μπελαβίλας | Ιστορία της πόλης του Πειραιά. 19ος και 20ός αιώνες

Σειρά: ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ | α' έκδοση **Φεβρουάριος 2021**

Ο σύγχρονος Πειραιάς δεν θα υπήρχε αν δεν διέθετε το μεγάλο φυσικό αγκυροβόλιο σε αυτή τη θέση της ελληνικής χερσονήσου και της ανατολικής Μεσογείου και αν δεν είχε χωροθετηθεί η πρωτεύουσα του νέου μετεπαναστατικού κράτους στην Αθήνα. Οι πρώτοι πυρηνές όσων διοίκησαν και σχεδίασαν την πόλη, παρότι στράφηκαν εξαρχής στο εμπόριο, συνειδητοποίησαν νωρίς, μετά το μέσο του 19ου αιώνα, ότι συντελείτο στην Ευρώπη μια κοσμογονική αλλαγή, η εκβιομηχάνιση, και έσπρωξαν την πόλη προς αυτή την κατεύθυνση. Αυτό που κανείς δεν πρόβλεψε ποτέ ήταν τα μεγέθη της πληθυσμιακής ανάπτυξης. Ότι συνέβη στον Μεσοπόλεμο, η αλληλουχία πολέμων και η εκδίωξη πληθυσμών με αποτέλεσμα τη συνεχή ροή προσφύγων, ήταν ένα άλμα, όχι πάντα προς τα εμπρός.

Η πόλη, μέσα στους δύο αιώνες της ιστορίας της, απλώθηκε σε όλο το μήκος της ακτής από το Φάληρο ως το Πέραμα, και ως τις παρυφές του Αιγάλεω, με μισό εκατομμύριο κατοίκους και μια ταυτότητα ιδιαίτερη. Η ζωή και η εξέλιξή της είναι και θα είναι δεμένη διαχρονικά με το λιμάνι της. Από τις πλούσιες συνοικίες των αστών του 19ου αιώνα ως τις ταλαιπωρημένες από τη φτώχεια και τη βιομηχανική ρύπανση γειτονίες των κάθε λογής πολεμικών προσφύγων και οικονομικών μεταναστών, από την πρώτη στιγμή της ίδρυσής του ως σήμερα, ο Πειραιάς είναι συγκροτημένος ως μία ενιαία πόλη, παρά τις συγκλονιστικές ταξικές αντιθέσεις που χωρίζουν την κοινωνία του.

Για όλον αυτό τον Πειραιά επιχειρεί να μιλήσει το παρόν βιβλίο. Για την πόλη-λιμάνι που ξεκίνησε να κτίζεται στις αρχές του 19ου αιώνα επάνω σε έρημα αρχαία ερείπια, ωρίμασε, έφτασε στην ακμή της και παράκμασε οδεύοντας προς το τέλος του 20ού αιώνα. Τα επόμενα χρόνια θα δείξουν αν εξακολουθεί να παρακμάζει ή αν περνάει σε φάση ανάκαμψης.

Στράτος Ν. Δορδανός | Οι αργυρώνητοι. Η γερμανική προπαγάνδα στην Ελλάδα κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο

Σειρά: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΑΔΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ | Υπεύθυνος σειράς: **Νίκος Μαραντζίδης**

α' έκδοση **Φεβρουάριος 2021** | Πρόλογος: **Γιάννης Μουρέλος**

Στην Ελλάδα του Ελευθερίου Βενιζέλου και του βασιλιά Κωνσταντίνου και στην Ευρώπη του «Μεγάλου Πολέμου», ο Freiherrn Carl Schenck von Schweinsberg, γνωστός ως βαρόνος Σενκ, και η εξωτική Ολλανδή χορεύτρια Μάτα Χάρι (Margaretha Zelle) ήταν απόφοιτοι του ίδιου προπαγανδιστικού σχολείου και φορείς δύο μεγάλων κατασκοπευτικών

θρύλων. Με τη διαφορά ότι ο πρώτος δεν απέκτησε ποτέ τη φήμη της δεύτερης και έζησε τον δικό του ελληνικό μύθο, όσο τουλάχιστον αυτός κράτησε, περιτριγυρισμένος από αιθέριες υπάρξεις στην οριενταλιστική εκδοχή τους. Ούτε είχε την κατάληξη της διάσημης κατασκόπου, γιατί οι ξένες προπαγάνδες και τα αντίστοιχα κατασκοπευτικά δίκτυα στην Ελλάδα, παρακολουθώντας τη γενικότερη εξέλιξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ζώντας μέσα από τον υπηρεσιακό ανταγωνισμό, αναπτύχθηκαν μέσα σε μια κοινωνία κατακερματισμένη από την πολιτική σύγκρουση κι έναν κρατικό οργανισμό με μηδαμινές αντιστάσεις και ανύπαρκτα στεγανά.

Η επιτυχία των Γερμανών προπαγανδιστών και των εγχώριων οργάνων τους στο πεδίο δράσης του Εθνικού Διχασμού οφειλόταν εκτός άλλων στην αμέριστη υποστήριξη που έτυχαν από την αντιβενιζελική παράταξη και αυτονόητα στα χρήματα που μπορούσαν να διαθέσουν στη διψασμένη ελληνική αγορά για την ποδηγέτηση της κοινής γνώμης μέσω της εξαγοράς εφημερίδων και συνειδήσεων. Οι «Γερμανοέλληνες» μόλις είχαν αρχίσει να διακρίνονται ως ξεχωριστό λήμμα στον εθνικό κατάλογο του πολιτικοκοινωνικού ονείδους, σε μια χώρα χωρίς ιδιαίτερη γερμανόφιλη παράδοση αλλά με αξιοσημείωτες προοπτικές και μέλλον...

Peter Frankopan | Οι δρόμοι του μεταξίου. Μια νέα ιστορία του κόσμου

Μετάφραση: **Γιάννης Βογιατζής** | Σειρά: ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ | α' έκδοση **Μάρτιος 2021**

Η περιοχή που συνδέει την Ανατολή με τη Δύση ήταν παλιά το κέντρο του κόσμου: εκεί όπου γεννήθηκαν και ρίζωσαν οι υψηλοί πολιτισμοί και οι μεγάλες θρησκείες, όπου ανταλλάσσονταν κάθε λογής αγαθά και εξαπλώνονταν γλώσσες, ιδέες και ασθένειες, όπου κερδίζονταν και χάνονταν αυτοκρατορίες. Οι Δρόμοι του Μεταξίου δεν ήταν κάποια εξωτικά περάσματα και σημεία συνάντησης, αλλά δίκτυα που συνέδεαν μεταξύ τους ηπείρους και ωκεανούς. Αποτελούσαν –και αποτελούν ακόμη– το κεντρικό νευρικό σύστημα του κόσμου.

Στη νέα εποχή που αναδύεται, η περιοχή αυτή δεσπόζει και πάλι στη διεθνή πολιτική, το παγκόσμιο εμπόριο και την οικουμενική κουλτούρα. Καθώς οι γραμμές της ανταλλαγής καθρεφτίζουν εκείνες που διέσχισαν για χιλιετίες την Ασία, οι Δρόμοι του Μεταξίου έρχονται ξανά στο προσκήνιο.

Αντλώντας από ένα απίστευτο φάσμα πηγών (ελληνικές, λατινικές, γαλλικές, ιταλικές, γερμανικές, ολλανδικές, ισπανικές, πορτογαλικές, ρωσικές, αραβικές, τουρκικές, περσικές, εβραϊκές, κινεζικές...), το βιβλίο προσφέρει μια νέα και ρηξικέλευθη αποτίμηση της παγκόσμιας ιστορίας από την αρχαιότητα ως σήμερα.

Έγραψαν για το βιβλίο:

«Όχι μόνο το πιο σημαντικό βιβλίο ιστορίας που έχει γραφτεί εδώ και χρόνια· το πιο σημαντικό εδώ και δεκαετίες ... Όποιος θέλει να καταλάβει τον κόσμο θα πρέπει να διαβάσει τον Φράνκοπαν.» - *BERLINER ZEITUNG*

«Σχεδόν όλοι οι ιστορικοί ελπίζουν να προσφέρουν μια διαφορετική θεώρηση στους αναγνώστες τους, αλλά λίγοι μπορούν –και ίσως ακόμη λιγότεροι θα τολμούσαν– να γράψουν μια νέα ιστορία του κόσμου.» - *HISTORY TODAY*

«Το πιο διαφωτιστικό βιβλίο της χρονιάς ... Ένα υγιές αντίδοτο στις ευρωκεντρικές αφηγήσεις της ιστορίας.» - *TIMES LITERARY SUPPLEMENT*, Βιβλίο της Χρονιάς

«Ένα συναρπαστικό ταξίδι στα περίπου 2.500 χρόνια από την αρχαία Περσία και τον Μέγα Αλέξανδρο μέχρι τις μέρες μας ... Ο Φράνκοπαν έχει μεταπλάσει την παγκόσμια ιστορία –την κουλτούρα, την πολιτική, τη θρησκεία, την οικονομία– ως μια ενιαία συνεκτική αφήγηση, που δεν είναι μάλιστα επικεντρωμένη στην ανάπτυξη του Δυτικού πολιτισμού ... Αν θέλει να διαβάσει κανείς μια σύγχρονη επισκόπηση της παγκόσμιας ιστορίας, από εδώ πρέπει να αρχίσει.» - *ASIAN REVIEW OF BOOKS*

«Ένας Ηρόδοτος του 21^{ου} αιώνα ... Το βιβλίο ανταποκρίνεται στην αξίωσή του να αποτελέσει μια νέα ιστορία του κόσμου χάρη στην αλλαγή γεωπολιτικού παραδείγματος.» - *IRISH LEFT REVIEW*

«Αφήνει κανείς αυτό το βιβλίο πεισμένος ότι η πολυδιάστατη ιστορία των δρόμων του μεταξίου αξίζει μια κεντρική θέση στην προσπάθεια να καταλάβει κανείς τις ρίζες του νεότερου κόσμου.» - *FOREIGN AFFAIRS*

«Η αφήγηση αναπροσανατολίζει τη γεωπολιτική πυξίδα καθώς η ισχύς μετατοπίζεται ξανά στην Ανατολή.» - *FOREIGN POLICY*

«Σε μια εποχή που οι Κινέζοι, με την πολιτική “μία ζώνη ένας δρόμος”, ανοίγουν έναν νέο Δρόμο του Μεταξίου μέχρι τη Μεσόγειο, το βιβλίο αυτό είναι θεμελιώδες.» - *PROSPER*

«Ένα θαυμάσιο βιβλίο που αναπροσανατολίζει τους χάρτες μας – και τα μυαλά μας ... Η καλύτερη περιγραφή της πνευματικής κληρονομιάς της Κεντρικής Ασίας που διαθέτουμε.» - *PROSPECT*

«Ένας εμπνευσμένος οδηγός στο ταξίδι κατά μήκος των δρόμων που μετέφεραν μετάξια, σκλάβους, ιδέες, θρησκείες και ασθένειες, και από τους οποίους μπορεί να κρέμεται σήμερα το πεπρωμένο του κόσμου.» - *VANITY FAIR*

«Οι Δρόμοι του Μεταξίου αμφισβητούν τις στενόμυαλες ευρωκεντρικές θεωρήσεις της ιστορίας ... Καλογραμμένο, διασκεδαστικό, ανησυχητικό και συναρπαστικό σαν αστυνομικό μυθιστόρημα.» - SVENSKA DAGBLADET

«Σε βάθος μελετημένη δημόσια ιστορία στην πιο αναζωογονητική μορφή της ... Η εκπληκτική αφθονία των πληροφοριών του Φράνκοπαν προσφέρει μια παμφάγα απόλαυση και οι λεπτομέρειές τους προσθέτουν χρώμα και ιδιαιτερότητα στο κείμενό του ... Ένα γενναίο, ανεπαίσθητα προσωπικό εγχείρημα εμπνευσμένης φιλοδοξίας και επικής προοπτικής, γεμάτο απροσδόκητες συσχετίσεις.» - THE NEW YORK REVIEW OF BOOKS

«“Ονειρευόμασταν μια ιστορία του κόσμου”. Είναι επιτέλους εδώ.» - LE POINT

Ανδρέας Μπουρούτης (επιμέλεια) | Μετά τον πόλεμο: Η Θεσσαλονίκη και η τύχη των εβραϊκών περιουσιών

Σειρά: ΘΕΜΑΤΑ ΕΒΡΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ | α' έκδοση **Μάρτιος 2021**

Αν και το θέμα του Ολοκαυτώματος των Ελλήνων Εβραίων έχει λάβει ξεχωριστή θέση τα τελευταία χρόνια στον δημόσιο χώρο το ζήτημα των εβραϊκών περιουσιών έχει μείνει ανεξερεύνητο. Αυτό το κρίσιμο θέμα εξετάζει το νέο βιβλίο του Ανδρέα Μπουρούτη.

Στο βιβλίο, που αποτελεί καρπό του ερευνητικού προγράμματος «Μεταπολεμικός μετασχηματισμός της Θεσσαλονίκης και η τύχη των εβραϊκών περιουσιών», ο Δρ. Μπουρούτης και οι συνεργάτες του εξετάζουν την προπολεμική, κατοχική και μεταπολεμική εικόνα της Θεσσαλονίκης σε σχέση με την εβραϊκή παρουσία. Οι εβραϊκές περιουσίες έγιναν αντικείμενο εκμετάλλευσης και ιδιοποίησης με τη συμμετοχή του ίδιου του ελληνικού κράτους. Η κατοχική ΥΔΙΠ, που διαχειριζόταν τις εβραϊκές περιουσίες, συνέχισε τη λειτουργία της και μετά τον πόλεμο ενώ εκατοντάδες Εβραίοι που κατάφεραν να επιζήσουν δεν είχαν κανένα μέσο για να ζήσουν. Οι χριστιανοί «μεσεγγυούχοι» που έλαβαν εβραϊκές επιχειρήσεις, καταστήματα και σπίτια εξακολουθούσαν να τα κατέχουν ακόμη και το 1949, πέντε χρόνια μετά την αποχώρηση των Γερμανών από την Ελλάδα. Τελικά, ποια ήταν η τύχη των εβραϊκών περιουσιών; Πότε δημιουργήθηκε ο ΟΠΑΙΕ, ο Οργανισμός Περιθάλψεως και Αποκαταστάσεως Ισραηλιτών Ελλήνων και ποιος ήταν ο ρόλος του στην επιστροφή των περιουσιών; Το βιβλίο δεν προσφέρει μόνο το περίγραμμα αλλά δίνει απαντήσεις ανασυνθέτοντας τη δύσκολη εικόνα της μεταπολεμικής Ελλάδας.

Ελεονώρα Ναξίδου | Η «ευρωπαϊκότητα» εντός της βουλγαρικής «βαλκανικότητας»: ο Λιούμπεν Καραβέλοφ, ο φεντεραλισμός και οι Έλληνες

Σειρά: ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ | α' έκδοση **Μάρτιος 2021**

Το βιβλίο αυτό αποτελεί μια πρωτότυπη νεωτερική και συνθετική προσέγγιση του ιδεολογικού προφίλ του Βαλκάνιου διανοούμενου-επαναστάτη του 19ου αιώνα, ο οποίος ανήκει στην ιδιαίτερη κατηγορία των ατόμων εκείνων που συνέβαλαν καθοριστικά στη διάχυση και επικράτηση των ιδεών της νεωτερικότητας και στη συνακόλουθη συνολική αναμόρφωση του status quo της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Για το σκοπό αυτό εστιάζει στο παράδειγμα του βουλγαρικού εθνικού κινήματος και συγκεκριμένα σε έναν από τους πρωταγωνιστές του, τον Liuben Karavelov (1834-1879). Η περίπτωση του Καραβέλοφ μάλιστα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ελληνική ιστοριογραφία, γιατί οι Έλληνες ως έθνος κατέχουν σημαντική θέση στο ιδεολογικό του οικοδόμημα.

Ο Λιούμπεν Καραβέλοφ υπήρξε διανοούμενος, δημοσιογράφος, εκδότης εφημερίδων, λογοτέχνης, και υποστηρικτής του πολιτικού εθνικισμού, δηλαδή της διεκδίκησης της πολιτικής ανεξαρτησίας των Βουλγάρων μέσω της επαναστατικής οδού. Αποτιμώντας συνολικά τις ιδέες και τη δράση του, η βουλγαρική ιστοριογραφία τον συμπεριέλαβε εξαρχής μαζί με τους Γκεόργκι Ρακόβσκι, Βασίλ Λέφσκι και Χρίστο Μπότεφ στους τέσσερις επιφανέστερους εθνικούς ηγέτες της περιόδου της εθνικής Αναγέννησης.

Η πρωτοτυπία και η επιστημονική συμβολή του βιβλίου συνίστανται στην επαναθεώρηση των θέσεων του Καραβέλοφ και την ταυτόχρονη σύνδεσή τους με τα ευρωπαϊκά και τα βαλκανικά ιδεολογικά συμφραζόμενα της εποχής του, δηλαδή του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα. Επιπλέον αναδεικνύεται η οπτική με την οποία προσλαμβάνει και διαγράφει το εθνικό προφίλ του Έλληνα ένας εξέχων Βούλγαρος διανοούμενος του 19ου αιώνα, οπτική μάλιστα που συμβαδίζει με τη σχετική στερεοτυπική αντίληψη της πλειονότητας της βουλγαρικής διάνοησης της Αναγέννησης. Κατ' αυτόν τον τρόπο στοιχειοθετείται ο ετεροπροσδιορισμός του ελληνικού έθνους από τους Βουλγάρους, ο οποίος, σε συνδυασμό με τον αυτοπροσδιορισμό αποτελεί βασική συνιστώσα για την επίτευξη της εθνικής αυτογνωσίας.

Βάνα Νικολαΐδου-Κυριανίδου | Hannah Arendt. Ο νόμος της γης και η λησμονημένη παράδοση

Σειρά: ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ | α' έκδοση **Μάρτιος 2021**

Η ημερομηνία η οποία καθόρισε τη στροφή της Χάνα Άρεντ από τη φιλοσοφική θεωρία στο στοχασμό πάνω στα συμβάντα του κόσμου, υπήρξε, σύμφωνα με τα λεγόμενά της, η «27^η Φεβρουαρίου, 1933, η πυρπόληση του Reichstag και οι παράνομες συλλήψεις που ακολούθησαν κατά τη διάρκεια της ίδιας νύχτας».

Όπως το γράφει ο Κ. Καστοριάδης, αυτό που καθιστά την Άρεντ συνεχώς επίκαιρη έχει να κάνει με τις δύο κύριες διαστάσεις του έργου της: «Την ανάλυση του ολοκληρωτισμού και το εγχείρημα ανασυγκρότησης του πολιτικού σκέπτεσθαι. Η βαθιά σύνδεση μεταξύ των δύο θα έπρεπε να είναι προφανής. Είναι η εμπειρία του ολοκληρωτισμού – και η συνακόλουθη κατάρρευση τόσο της φιλελεύθερης όσο και της μαρξιστικής θεώρησης των πραγμάτων– που οδήγησε την Άρεντ στην αναζήτηση ενός νέου πλαισίου πολιτικής σκέψης». Οι δύο αυτές διαστάσεις προδίδουν τη δυσκολία κατηγοριοποίησης αυτής της στοχαστριάς, που παρέμεινε *μεταξύ* Αρχαιότητας και Νεωτερικότητας, Αριστοτέλη και Kant, Κικέρωνα και Μακιαβέλι, Αυγουστίνου και Γιάσπερς, και σκέφθηκε πάντα «χωρίς προστατευτικά κυκλιδώματα».

Αντιμέτωπη με την εποχή της μετα-ολοκληρωτικής μαζικής κοινωνίας, το διακύβευμα για την Άρεντ είναι η ανάδειξη εκείνης της πολιτικής κουλτούρας την οποία παρήγαγε η θαυματουργική ικανότητα των ανθρώπων να αποφυσικοποιούνται, δημιουργώντας αμιγώς *επίγειους* κόσμους. Τα βασικά ερωτήματα του ανά χείρας βιβλίου περιστρέφονται γύρω από τη θεμελιώδη θέση της Άρεντ ότι η πολιτική βασίζεται στο γεγονός της *πληθούς*, η οποία είναι ο «νόμος της γης». Με βάση την επίγνωση της συστηματικής προσπάθειας απανθρωποποίησης την οποία κατέβαλαν τα ολοκληρωτικά καθεστώτα, ο τρόπος που μας έχει δοθεί η ζωή στη γη αποτέλεσε για την Άρεντ τη μόνη πιξίδα, προκειμένου ο ανθρώπινος κόσμος να διασωθεί από την εντελή απουσία νοήματος στην οποία τον καταδίκασε η συγκεκριμένη ιστορική εμπειρία.

Νίκος Μαραντζίδης – Ηλίας Σκουλίδας (επιμέλεια)

Ελλάδα και Αλβανία στον Ψυχρό Πόλεμο: πολιτικές, ιδεολογίες, νοοτροπίες

Κείμενα: Βασίλης Κόντης, Σταύρος Γ. Ντάγιος, Ana Lalaj, Γιάνης Γιανουλόπουλος, Ευάνθης Χατζηβασιλείου, Hamit Kaba, Ηλίας Γ. Σκουλίδας, Σπυρίδων Σφέτας, Λάμπρος Μπαλτσιώτης, Κατερίνα Τσέκου, Niko Ago

Σειρά: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΑΔΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ | Υπεύθυνος σειράς: **Νίκος Μαραντζίδης**

α' έκδοση **Απρίλιος 2021**

Ο συλλογικός αυτός τόμος εστιάζει σε ένα φορτισμένο ιδεολογικά θέμα, που συνδέθηκε όχι μόνο με το βάρος και την κληρονομιά του Εμφυλίου αλλά και με επίμονες αλυτρωτικές θεωρήσεις και εθνικισμούς των αρχών του 20ού αιώνα. Η προβληματική των συγγραφέων του τόμου εντάσσει τα υπό εξέταση θέματα στο βαλκανικό και στο παγκόσμιο πλαίσιο τους. Οι έντεκα συγγραφείς, ιστορικοί στην πλειονότητά τους, καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος προσεγγίσεων στις σχέσεις των δύο χωρών. Από την πολιτική και τη διπλωματική ιστορία έως τη μελέτη νοοτροπιών και ιδεολογικών στάσεων που διαμόρφωσαν αντιλήψεις και πρακτικές που βρίσκονται μέχρι σήμερα σε ισχύ στις δύο γειτονικές χώρες. Είναι η πρώτη φορά που υπάρχει γι' αυτό το θέμα συνεισφορά μελετητών και από τα δύο κράτη στην ελληνική βιβλιογραφική παραγωγή.

Νάντια Γεωργακοπούλου | Επιστροφή στην Αθήνα. Ψηφίδες από τον 19ο αιώνα

Σειρά: ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ | α' έκδοση **Απρίλιος 2021**

Γεννημένη από μία –παγκόσμια– νεοκλασική και ρομαντική έξαρση, η νέα Αθήνα ως πρωτεύουσα του νέου ελληνικού κράτους αναδύθηκε μεγαλοσχημών και «τλημονεστάτη». Και πορεύτηκε μέσα από τις πολλαπλές αναταράξεις του 19ου αι., υπό το βάρος του ιερού της βράχου και στην περιφέρεια του οικουμενικού ελληνισμού. Η Αθήνα ήταν τότε πιο σημαντική –ναι, και για την Ευρώπη– απ' ό,τι είχαμε ποτέ φανταστεί. Το εγχείρημα μιας νέας Αθήνας παρομοιάζεται από σπουδαίους στοχαστές με εκείνο της Νέας Υόρκης, το κλασικό της παρελθόν την καθλώνει, αλλά και την απογειώνει.

Με αφορμή 30 εμβληματικά κτίρια και δημόσιους χώρους της Αθήνας του 19ου αι., «επιστρέφουμε» στην Αθήνα, σε αυτή την εν πολλοίς λησμονημένη και συχνά υποτιμημένη ιστορία της ως νέας πρωτεύουσας, ξεδιπλώνοντας τις ιστορίες των εξίσου εμβληματικών ανθρώπων που τα εμπνεύστηκαν, τα χρηματοδότησαν, τα κατοίκησαν. Γνωρίζουμε αρχιτέκτονες, ποιητές, βασιλιάδες, πολιτικούς, εθνικούς ευεργέτες, φιλέλληνες, φεμινίστριες, άντρες και γυναίκες, Έλληνες και ξένους. Αφουγκραζόμαστε ακόμη, εκείνους που περπάτησαν ανάμεσά τους, αφανείς.

Η αφήγηση εστιάζει πότε στην αρχιτεκτονική, πότε στην Ιστορία, πότε στα λόγια των ίδιων των πρωταγωνιστών. Συχνά ο φακός ανοίγει για να συμπεριλάβει άλλες πόλεις κι άλλα οράματα από την Ευρώπη και τον κόσμο. Γιατί ο 19ος αι, ήταν πολύ πιο παγκοσμιοποιημένος απ' ό,τι νομίζουμε και οι μεγαλοαστοί της αφήγησης βρίσκονται σταθερά με το ένα πόδι στην Ελλάδα και με το άλλο πόδι στην Ευρώπη. Ακόμα, ο 19ος αι. έχει πολλές πτυχές –ελπίδα, μελαγχολία, επανάσταση, ναρκισσισμό, φαντασμαγορία, κατανάλωση, καταστολή, πρόοδο, καταστροφή– κι ανάμεσά τους τριγυρίζουμε σε αυτή τη νοερή περιήγηση, ερανίζοντας ψηφίδες εικόνων, αισθήσεων, απόψεων και αφηγήσεων.

Τα κτίρια είναι τα εναύσματα. Όμως, έχουν ακόμη κάτι ζωντανό, κάτι που άφησαν οι άνθρωποι που τα σχεδίασαν και τα έχτισαν, οι άνθρωποι που τα έζησαν, οι άνθρωποι που τα αντίκριζαν κάθε μέρα, όταν ακόμη δεν ήταν φόντο σε μια μεγάλη πόλη που πέρασε σε άλλη φάση. Να τι θέλησε να αφουγκραστεί η συγγραφέας.